

דפים קיג – קיד

רעד. א. האם מסדרין בבעל-חוב, ומדוע?

ב. האם מסדרין בנודר להקדש?

ג. האם קיימת מצות השבת העבוט בהקדש?

א. תנא דברייתא סבר שמסדרים לבעל חוב (וכן דעת תנא קמא דמתניתין לפירש"י. וכן לפי הוראת אליהו לרבה בר אבוה (לגרסתנו). ויש סוברים שאין ראייה מתנא קמא דמתניתין. עתוס' ורמב"ן). פירוש, מעריכים ומשיירים לו שריד כדי צרכיו החיוניים, כגון מטה ומטה (אחת למאכל ואחת לשינה) ומצע לעשיר או מפץ לעני (כפי הרגלו). עפ"י ראשונים, ואין גובין ממנו את כל אשר לו. ולמדו זאת בגזרה שוה ('מיכה' 'מיכה') מערכין. ויש הסוברים שאין מסדרין, וכן דעת רשב"ג, כדשלח רבין באיגרתו (מדכתיב בערכין מך הוא מערכך – ולא בע"ח).

להלכה, דעת הגאונים שמסדרים, וכן הסכים הרמב"ן. וכן פסק בשו"ע (הו"מ צו, כג). ור"ת פסק

אין מסדרין. וע' באריכות או"ז ב"ק יא:

הרי שהיו נושים בו אלף זוז ולבוש איצטלא בת מאה מנה – מפשיטים אותה ממנו ומלבישים אותו איצטלא הראויה לו. משום רבי ישמעאל ותנא משום רבי עקיבא: כל ישראל ראויים לאותה איצטלא (שבני מלכים הם – הלכך אין מפשיטים, השטיל הכותב על המלוה לעשות צדקה, שלא למנוע מחברו הנגי והכבוד והתענוג שהורגל בו עד עתה (ע' גמרא ותוס'). ע"ע בערכין כג.

ב. לדעת בר פדא ואילפא, האומר הרי עלי מנה לבדק הבית – אין מסדרין לו. ורבי יוחנן אמר: מסדרין (נדר) בערכך – מה ערכין מסדרים אף הקדש מסדרים.

וכן פסק הרמב"ם (ערכין ג, טו).

ג. אין מחזירים העבוט בהקדש. ולך תהיה צדקה – יצא הקדש שאין צריך צדקה (שכל הצדקות שלו – ריא"ז). וכן בנדרי ערכין.

אעפ"י שבערכין מסדרין וא"כ אין שייכת החזרה, זהו כשנוטל בתורת פרעון אבל כשנוטל

בתורת משכון, שחייבי ערכין ממשכנים אותם – אין מסדרים ושייכת החזרה (ר"ת).

דפים קיד – קטו

ערה. מהם דיני העבוט דלהלן?

א. משכנו והחזיר לשימוש יום או לילה ומת הלווה – האם נוטל המשכון מבניו?

ב. האם מותר לבוא אל בית הערב למשכנו?

ג. האם מותר למשכן את השוכר פועלים או חפצים?

א. אמר רבי יוחנן: משכנו ומת (לווה), לאחר שהשיב לו המלוה העבוט) – שומטו מעל גבי בניו (ואין זה כמטלטלי דיתמי דלא משתעבדי, שכיון שמשכנו קנאו).

[ולכך ממשכנים מעיקרא, אעפ"י שמחזירים – כדי שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל

בניו (ומלבד זאת, כדי שלא יוכל הלווה לכפור וגם ימהר לפרוע חובו ולבקש מעות, כי מתבייש שבכל

יום ויום יחזירו משכנו. עתוס').]